

Хотенко О.А.

Голова Ради

ГО Інституту податкових реформ

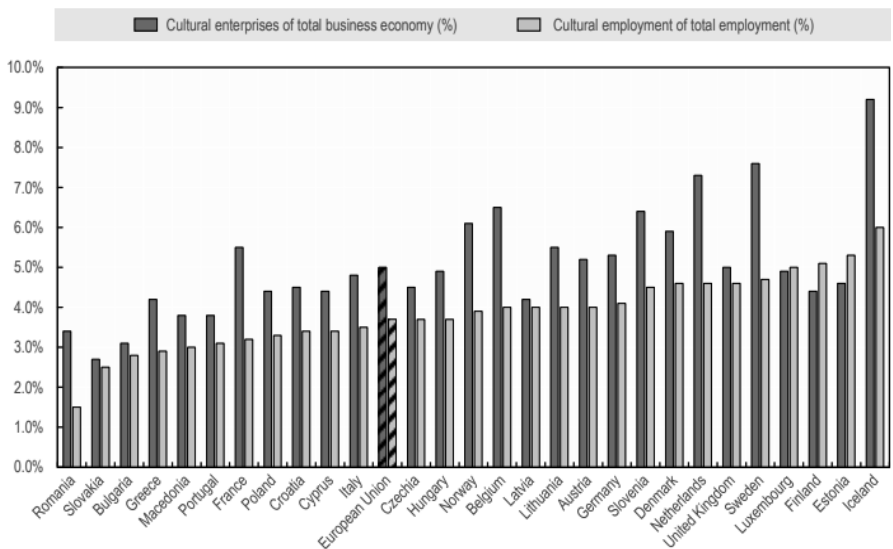
(Київ)

Регулювання креативних індустрій у контексті світового досвіду (Нідерланди, Сполучене Королівство, Тайвань)

І. Джерела фінансування та підтримки для креативних індустрій в Нідерландах

Креативні індустрії в Нідерландах включають в себе такі напрями:

- 1) медіа та розважальна індустрія (фільми, ігри, радіо, ТВ);
- 2) креативні послуги (мода, архітектура, реклама і т.д.);
- 3) мистецтво;
- 4) цифровий дизайн;
- 5) реклама;
- 6) культурна спадщина.

За показниками частки культурних та креативних індустрій у загальному обсязі підприємництва та у забезпеченні зайнятості Нідерланди займають високе становище серед держав-членів ЄС, про що свідчать показники на графіку (дані за 2015 р.).

Основні показники сектору креативних індустрій в Нідерландах на 2015 р.:

- залучено 147 тис. компаній (10 % усіх компаній в Нідерландах);
- забезпечено повноцінне працевлаштування для 186 тис. людей (2,6 % найманих працівників в Нідерландах);
- загальний обіг в 11,5 млрд євро (1,9 % ВВП).

Підприємства країни в сфері креативних індустрій мають кілька джерел фінансування, доступ до яких може бути отримано безпосередньо або опосередковано:

1. *Creative Industries Fund NL* є нідерландським фондом архітектурної, дизайнерської та цифрової культури, а також кросс-секторальної колаборації. Гранти та програми фінансування в фонді спрямовані на розвиток креативного сектору та сприяння через кооперацію креативній економіці за допомогою таких драйверів як культура та знання. Фонд забезпечує формування широко підтримуваних дизайнерських рішень для громадських потреб.

Бюджет фонду складає 15 млн євро. Більшість бюджету утворюють надходження від Міністерства освіти, культури та науки, що доповнюються підтримкою від Міністерства закордонних справ у випадку інтернаціоналізації та Міністерства інфраструктури і навколишнього середовища – у випадку трьох окремих програм у рамках Порядку денного діяльності щодо просторового дизайну (*Actieagenda Ruimtelijk Ontwerp*). У такий спосіб фонд функціонує в кількох контекстах урядової політики. За його допомогою здійснюється підтримка сотень проектів в Нідерландах та поза нею щороку.

Після свого створення у 2013 р. згаданий фонд спромігся розробити нову модель взаємодії для співфінансування в сукупності з дизайнерами, митцями, інституціями та представниками громадської думки. Вона включає набір грантів, який був дещо вдосконалений, для надання підтримки проектів в сфері архітектури, дизайну, моди, ігрового простору та цифрового сторітелінгу. Фонд надає можливості для підтримки розвитку талантів, артистів та професійного зростання, а також здійснення дослідницьких проектів, експериментального пошуку, аналітичних розробок та отримання зворотнього зв'язку, включно з проектами з соціального залучення та суспільної діяльності. Презентаційні майданчики, заклади культури та дизайнерські лабораторії

можуть подавати грантові заявки для їх програмних проектів та проектів в кооперації.

2. MIT (*MKB-innovatiestimulerend Regio en Topsectoren - SME Innovation Stimulation Region and Top Sectors*) є спеціально розробленим для потреб малого та середнього бізнесу механізмом. У 2015 р. з його допомогою було профінансовано 23 проектні пропозиції за результатами національного тендеру загальним обсягом 3,5 млн євро, що перетворило культурні та креативні індустрії на найбільшого бенефіціара відповідного механізму після сектору високотехнологічних систем та матеріалів у зазначеному році. MIT запроваджено з ініціативи RVO (Нідерландське підприємницьке агентство).

3. Програма *Creative Industry – KIEM* підтримується NWO (Нідерландська організація наукових досліджень) та фокусується на проведенні короткотермінових фундаментальних чи промислових дослідницьких проектів з метою налагодження партнерства між дослідницькими установами та приватними партнерами. Ця програма уможливує консорціум (що складається щонайменше з одного приватного партнера та щонайменше одного дослідника з нідерландського університету чи іншої дослідницької установи, визнаної NWO) для розвитку стійкого партнерства, сфокусованого на фундаментальних чи прикладних дослідженнях. Важливою умовою для участі у програмі є те, що заявки мають подаватись в рамках Порядку денного знань та інновацій на 2018-2021 рр., розробленої *Creative Learning Innovation Co-creation and Knowledge NL*. Бюджет для відповідних проектів може складати до 15 тис. євро.

4. *SIAA_Raak (Nationaal Regieorgaan Praktijkgericht Onderzoek SIA)* забезпечує фінансування проектів, спрямованих на кооперацію дослідних установ, компаній та публічних інституцій (7,2 млн євро на проекти з бюджетом не більше 300 тис. євро).

5. *CRISP (Creative Industry Scientific Programme)* спрямовано на розвиток інфраструктури знань, яка б підтримувала її лідерські позиції як провідної дослідницької програми в рамках нідерландського сектору дизайну та креативних індустрій. Її можливості сфокусовано на розвитку системи сервісних продуктів та на генеруванні і розповсюдженні знань, інструментів та методів, необхідних для розробки комплексних поєднань інтелектуальних продуктів та послуг з високоефективним користувацьким досвідом. Підтримується через Фонд вдосконалення економічної структури (22 млн євро на 4-5 років) від нідерландського уряду та консорціуму дослідницьких і промислових партнерів. Варто зауважити, що нині триває перегляд програмних пріоритетів.

Загалом, близько 32 млн євро публічних коштів було освоєно у період 2016-2017 рр. та 87 млн євро інвестовано у сферу знань та інновацій як дослідними установами, так і компаніями. Окремим джерелом фінансування за межами означених сум стали ресурси у розмірі від 7 до 8 млн євро від *Het Nieuwe Instituut*. Разом з тим, не всі відповідні ресурси з останнього джерела спрямовувались у креативні індустрії.

II. Доступ до джерел фінансування для креативних індустрій в Сполученому Королівстві Великої Британії та Ірландії.

На фінансування для креативних індустрій впливає розмір компаній, проектна природа відповідної роботи та масштабованість рішень та продуктів креативних індустрій. З урахуванням наведених факторів особливу роль варто звернути на два механізми, які використовуються Службою доходів та мит Її Величності (податкове відомство Сполученого Королівства): 1) податкові знижки для креативних індустрій (*Creative Industry Tax Reliefs*); 2) механізм підприємницького інвестування (*Enterprise Investment Scheme*).

1. Податкові знижки для креативних індустрій становлять собою групу з восьми податкових корпоративних знижок (кіновиробництво; мультиплікація; телебачення; дитяче телебачення; відеоігри; театр; оркестрова діяльність; музеї та галереї), які дозволяють відповідним компаніям отримувати більші звільнення чи, за певних обставин, навіть податковий кредит при визначенні суми оподатковуваних прибутків. Такі знижки працюють шляхом збільшення суми дозволених вирахувань.

Скористатись відповідними можливостями може компанія, яка відповідає таким кваліфікаційним вимогам:

- є платником корпоративного податку;
- безпосередня залученість у виробництво і створення фільмів, телевізійних, в т.ч. дитячих, програм, анімаційних фільмів, відеоігор, театральних вистав, оркестрових виступів, проведення музейних чи галерейних виставок.

Для отримання відповідних податкових знижок відповідні фільми, телевізійні програми, мультиплікаційні фільми чи відеоігри мають пройти культурний тест (*cultural test*) або бути кваліфіковані в рамках угод зі спільного виробництва саме як британські фільми, британські програми чи британські відеоігри, що підтверджується відповідним сертифікатом. Разом з тим, театральні вистави, оркестрові виступи та виставки не потребують такої сертифікації. Відповідна сертифікація здійснюється Британським кінематографічним інститутом від імені Департамен-

ту цифрового контенту, культури, медіа та спорту. Відповідний інститут може видавати тимчасові сертифікати для незавершених робіт чи остаточні сертифікати у випадках завершення виробництва відповідної продукції.

Варто зауважити, що застосування кожної з восьми знижок може передбачати дотримання, окрім загальних, ще й ряду додаткових вимог. Наприклад, можливість використання знижки для мультиплікаційної сфери передбачає наступне: 1) анімація призначена для трансляції; 2) щонайменше 51% загальних ключових статей витрат пов'язані з анімацією; 3) щонайменше 10% загальних виробничих витрат пов'язані з діяльністю на території Сполученого Королівства. Разом з тим, виробництво анімаційного фільму не матиме змоги використати можливості відповідної знижки за однієї з наступних умов:

- 1) відповідна продукція створена в навчальних цілях;
- 2) кінцева продукція містить трансляції живих виступів, в т.ч. театральних чи артистичних;
- 3) анімаційний фільм містить елементи новинної чи дискусійної програми;
- 4) анімаційний фільм містить елементи реклами тощо.

Механізм підприємницького інвестування, по суті, є способом венчурного фінансування для суб'єктів малого і середнього бізнесу та компаній, заснованих на інтенсивному використанні знань (*knowledge intensive companies*). Варто зауважити, що підприємство має відповідати двом основним умовам:

1) стосовно операційних витрат (щонайменше 15% операційних витрат, спрямованих на інновації, дослідження чи розробки, хоча б в одному з трьох попередніх років; крім того, компанія повинна розподілити 10% операційних витрат на кожен з трьох попередніх років на науково-дослідні чи дослідно-конструкторські розробки);

2) стосовно винаходів (компанія має створити об'єкт інтелектуальної власності з наявністю права його використання) чи стосовно кваліфікованого персоналу (щонайменше 20% персоналу мають вищу освіту та безпосередньо залучені в науково-дослідну та дослідно-конструкторську діяльність).

З допомогою механізму підприємницького інвестування досягається зменшення ризику для індивідуальних інвесторів.

Будь-яка компанія має право використати переваги відповідного механізму за таких необхідних умов:

- наявність постійного представництва в Сполученому Королівстві;
- акції компанії не торгуються на жодній визнаній фондовій біржі на момент випуску акцій та відповідна компанія не планує такого кроку;

- компанія не контролює іншої компанії (за окремими виключеннями);
- не є контрольованою іншою компанією, а її акції у розмірі більше ніж на 50% не належать іншій компанії;
- не передбачається закриття компанії по завершенню проекту чи серії проектів;
- компанія має менше ніж 250 найманих працівників на момент випуску акцій;
- компанія має активів загальною вартістю не більше 15 млн фунтів стерлінгів перед випуском акцій та не більше 16 млн фунтів стерлінгів – відразу після випуску.

Зазначений механізм передбачає надання податкових знижок для індивідуальних інвесторів, котрі придбали акції відповідної компанії, яка намагається отримати доступ до відповідного механізму. За його умовами компанія має змогу залучити до 5 млн фунтів стерлінгів щорічно та максимум 12 млн фунтів стерлінгів на протязі існування компанії. У відповідні суми включаються і суми від інших схем залучення венчурного капіталу. У останньому випадку такі інвестиції повинні надійти на протязі семи років з моменту першого комерційного продажу.

Отримані у відповідний спосіб кошти повинні бути використані у підприємницькій діяльності для: 1) кваліфікованої торгівлі; 2) підготовки до здійснення кваліфікованої торгівлі; або 3) проведення науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, що спрямовані на забезпечення кваліфікованої торгівлі.

Отримані через випуск акцій кошти мають: 1) бути витрачені протягом двох років на інвестування; 2) не використовуватись на придбання частини чи повністю іншого бізнесу; 3) передбачати відсутність ризику втрат для капіталу інвестора; 4) використовуватись для забезпечення розвитку бізнесу.

III. Регулювання креативних індустрій (Тайвань).

На Тайвані прийнято окремий Акт про розвиток культурних та креативних індустрій від 02.03.2010 р. (*Development of the Cultural and Creative Industries Act*) Метою здійснення такого кроку стало «сприяння розвитку культурних та креативних індустрій, створення соціального середовища з розмаїтою культурою та креативністю, використання технологічних можливостей та проведення науково-дослідних робіт, а також зміцнення культивуваці талантів в культурних та креативних індустріях і активне використання можливостей внутрішнього та зовнішніх ринків» (ст. 1).

Згідно ст. 3 поняття «культурні та креативні індустрії» означає ті види діяльності, які походять від креативності чи культури та які через створення та використання об'єктів інтелектуальної власності мають потенційні можливості для зміцнення добробуту та зростання зайнятості, а також підвищення культурного рівня громадян і покращення «живого» середовища громадян. Воно включає в себе: 1) візуальне мистецтво; 2) музичне мистецтво та виконання музичних творів; 3) використання культурних активів та їх презентація; 4) ремісництво; 5) виробництво фільмів; 6) радіо- та телетрансляції; 7) друкарство; 8) реклама; 9) дизайн продуктів; 10) дизайн візуальної комунікації; 11) мода; 12) архітектурний дизайн; 13) цифровий контент; 14) популярна музика і т.д. – список може бути розширений за рахунок включення нових сфер за ініціативи Міністерства культури Тайваню.

Урядові заходи для розвитку культурних та креативних індустрій, зокрема, включають:

1) виділення окремої частки з фінансування Фонду національного розвитку на сектор культурних та креативних індустрій (ст.8);

2) впровадження навчальних курсів з підвищення артистизму та креативності в освітніх закладах (ст. 13);

3) виділення коштів на відвідування студентами мистецьких заходів (ст. 14);

4) забезпечення можливості субсидування урядом створення оригінальних продуктів чи послуг для розвитку внутрішніх культурних та креативних індустрій (ст. 15);

5) забезпечення можливості субсидування урядом витрат на оренду приміщень для проведення виставок, організації інкубаторів, створення сцен тощо (ст. 16);

6) резервування окремого простору на громадському транспорті для рекламування продуктів та послуг культурних та креативних індустрій (ст. 18);

7) сприяння фінансуванню надання кредитних гарантій для здійснення інвестицій та залучення позик підприємствами культурної та креативної індустрії (ст. 19);

8) забезпечення доступу до громадських культурних та креативних активів (книги, історичні документи, об'єкти культурної та історичної цінності, відео- чи радіозаписи), які знаходяться у віданні уряду з можливістю передання їх у використання з дотриманням встановлених вимог (лізинг і т.д.) (ст. 21) – передумовою реалізації цього завдання визначено створення публічного реєстру відповідних об'єктів;

9) встановлення обов'язкові реєстрації операції з передачі у заставу прав на об'єкти, створені в культурних та креативних індустріях (ст. 12) – у протилежному випадку правочин визнається недійсним;

10) підтримка створення мистецьких поселень (*cultural and creative villages*).

Окремий розділ передбачено для податкових стимулів у розвитку культурних та креативних індустрій.

Згідно ст. 26 якщо комерційне підприємство передає на благодійність, пов'язану з культурними та креативними індустріями суму в розмірі 10 млн нових тайванських доларів або до 10 % суми свого доходу, то такі пожертви можуть розглядатись як витрати в році здійснення відповідних операцій. Разом з тим, такі фінансові ресурси мають бути спрямовані на: 1) придбання продуктів чи послуг культурних чи креативних індустрій або ж фінансування студентів чи меншин через школи та інші інституції; 2) здійснення діяльності, пов'язаної з культурною чи креативною індустрією у віддалених місцевостях; 3) створення інкубаційних центрів для культурних та креативних підприємств; 4) інші цілі, визначені уповноваженим урядовим органом.

Згідно ст. 27 компанії можуть звільняти від оподаткування кошти, направлені на фінансування інвестицій в проведення дослідницьких робіт для розвитку креативності в культурі та культивуванні талантів.

Згідно ст. 28 якщо імпортоване культурним та креативним підприємством з-за кордону обладнання для власного використання не є таким, що виробляється місцевими виробниками, що підтверджується Міністерством економічних зв'язків Тайваню, то воно має звільнитись від імпортних мит.

Додаткові ресурси:

інформаційна довідка «Правове регулювання відносин у сфері креативних (культурних) індустрій в країнах Європейського Союзу» (<http://euinfocenter.rada.gov.ua/uploads/documents/29509.pdf>);

Discussion Note «Cultural & Creative Industries (CCIs): Fulfilling the Potential» (ОЕСР, 2018);

Закон України № 2458-VIII від 19.06.2018 р. «Про внесення змін до Закону України «Про культуру» щодо визначення поняття «креативні індустрії», яким було визначено поняття «креативні індустрії», а КМУ мав на протязі шести місяців «визначити види економічної діяльності, які належать до креативних індустрій» (не зміг знайти інформації по результатам проведеної роботи) (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2458-19>)